

ская Всемирная Конференция по правам человека 1993 года, не только провозглашают принцип универсальности, взаимозависимости, взаимосвязанности и неделимости прав человека, но и укрепляют универсализацию данных прав. Однако универсализация прав человека как процесс установления соответствующих норм и механизмов универсального характера с целью защиты и обеспечения прав человека, а также универсальность как достижение определенного совершенства в защите

прав человека в результате предпринятых мер не всегда и не везде воспринимаются одинаково. Особенно когда речь идет о развивающихся странах, которые не только испытывают различные трудности экономического, социального и культурного характера в реализации той или иной конвенции по правам человека, но и по различным причинам не приветствуют универсализацию прав человека или, по крайней мере, относятся к ней с осторожностью.

ЛІТЕРАТУРА

1. Huntington S.P. The Clash of Civilizations? // *Foreign Affairs* 72, no. 3 (Summer 1993). Цит. no: Religious Diversity and Human Rights I Edited by Bloom I., Martin J.P. and Proudfoot W.L. New York: Columbia University Press, 1996. – P. 2.
2. Мехтиев Ф. С. Права человека в теории и практике / Ф. С. Мехтиев. – Баку: Адильоглы, 2009.
3. Права человека в Российской Федерации : сборник статей / сост. В. Е. Карастелев. – М. : Моск. Хельсинк. Группа, 2012.
4. Baderin M.A. International Human Rights and Islamic Law. Oxford: Oxford University Press, 2003. – P. 23.
5. Международное право : учебник / под ред. проф. А. Н. Вылегжанина. – М. : Юрайт, 2012.
6. Рустамов А. А. Универсальность прав человека – важный фактор развития / А. А. Рустамов // *Евразийский юридический журнал*. – 2014. – № 2. – С. 118.
7. Алиев А. И. Международно-правовая защита прав человека : учебник / А. И. Алиев. – Баку: NAT-CO MMC, 2009.
8. Права человека : учебник / отв. ред. Е. А. Лукашева. – М., 2009. – С. 66.

УДК 347.79(477):341.225

УЗГОДЖЕННЯ НОРМ ВНУТРІШНЬОНАЦІОНАЛЬНОГО ТА МІЖНАРОДНОГО МОРСЬКОГО ПРАВА (НА ПРИКЛАДІ АНАЛІЗУ ПРАВОВОГО СТАТУСУ «ІСТОРИЧНИХ ВОД» ТА «ІСТОРИЧНИХ ЗАТОК»)

Краснікова О.В.,

доцент кафедри морського права

Національний університет «Одеська морська академія»

У статті досліджуються доктринальні положення договірних і звичаєвих норм міжнародного права, що застосовуються до кваліфікації державами прилеглих до їх узбережжя морських районів в якості історичних вод, зокрема історичних заток, а також правова практика держав із встановлення їхніх історичних вод. Поява норм про історичні води є результатом комплексної гармонізації міжнародних договірних і звичаєвих норм із доктриною і практикою міжнародних судових органів, а також із внутрішньонаціональним законодавством і практикою прибережних держав щодо встановлення режиму історичних вод.

Ключові слова: історична затока; історичні води; Конвенція ООН з морського права 1982 р.; прямі вихідні лінії; суверенітет; історичні правопідстави.

Краснікова А.В. / СОГЛАСОВАНИЕ НОРМ ВНУТРИНАЦИОНАЛЬНОГО И МЕЖДУНАРОДНОГО МОРСКОГО ПРАВА (НА ПРИМЕРЕ АНАЛИЗА ПРАВОВОГО СТАТУСА «ИСТОРИЧЕСКИХ ВОД» И «ИСТОРИЧЕСКИХ ЗАЛИВОВ») / Национальный университет «Одесская морская академия», Украина

В статье исследуются доктринальные положения договорных и обычных норм международного права, применимого к квалификации государствами прилегающих к их побережью морских районов в качестве «исторических вод», в частности «исторических заливов», а также правовая практика государств по установлению их «исторических вод». Появление норм об «исторических водах» – результат комплексной гармонизации международных договорных и обычных норм с доктриной и практикой международных судебных органов, а также с внутринациональным законодательством и практикой прибрежных государств по установлению режима «исторических вод».

Ключевые слова: исторический залив; исторические воды; Конвенция ООН по морскому праву 1982 г.; прямые исходные линии; суверенитет; исторические правооснования.

Krasnikova O.V. / THE HARMONIZATION OF REGULATIONS IN THE NATIONAL AND INTERNATIONAL MARITIME LAW (ON THE EXAMPLE OF THE ANALYSIS OF «HISTORIC WATERS» AND «HISTORIC BAYS» LEGAL STATUS' / National University «Odessa Maritime Academy», Ukraine

The author substantiates the relevance of the topic of historic waters in terms of modern economic, geostrategic interests of coastal States. It was found that the study of the legal status of «historic waters» and «historic bays» fundamentally in the blight science is not conducted and presented today at a foreign developments.

In the international law, there is no unified recognized by all states and the terms of definition about «historic waters» or «historic bays». Both valid United Nations Conventions, which are applicable to this subject (United Nations Convention on the Law of the Sea 1982 and Convention on the Territorial Sea and the Contiguous Zone 1958) do not give the definitions to these concepts.

During the analysis of the legal literature of this subject were discovered examples of the national legislation, coastal States denote the adjacent marine areas as their historic waters. It is about the proclamation of Polksky Strait, Polksky Bay and the part of Mannar Bay which belong to historical waters of Sri Lanka; on the qualifications of the Hudson Bay as historic waters of Canada; Chesapeake Bay – as US historic waters; Peter the Great Bay – as historic waters of Russia and others. Then, the author explores some of the national acts of the States in which they are established the legal regime of its historic waters.

The legal regime of historic waters, that is the question of whether they should be considered as the internal waters or as the part of territorial sea depends on how the State bidder realizes the sovereignty over this area: as the sovereignty over the internal waters; or as the sovereignty over its territorial sea.

The author reached a conclusion that to clarify their historical waters the coastal state are based on the applicable international treaty and customary law, at the same time, the last are formed on the basis of legislation and law enforcement practices of States. However, in the international law, there is no obstacle to clarify by the coastal State of the outer limits of its historic waters in the future.

Key words: historic waters, historic bays, United Nations Convention on the Law of the Sea 1982, straight baselines, sovereignty, historical legal basis.

«Історичні затоки» і права держав на них викликають до сьогоднішнього дня великий дослідницький інтерес. Ці простори прибережних вод стають каменем спотикання для багатьох інтересів, а здатність і реальна можливість держави поширювати на них свій суверенітет і мати можливість повної правової регламентації діяльності в них стає запорукою успішного економічного розвитку. Тут об'єктивно функціонують дві системи правового регулювання – міжнародна, що встановлює загальні норми і правила, і національна, яка закликає дотримуватися міжнародних норм і приймати власні, узгоджені з міжнародними, норми.

Актуальність означеної теми з точки зору сучасних економічних, геостратегічних інтересів прибережних держав обумовлена, насамперед, тим, що законодавча практика держав щодо кваліфікації прилеглих до їх узбережжя морських районів у якості історичних вод, а також вибіркове реагування інших держав на таку практику – це міжнародно-правова реальність.

Чи є режим «історичних вод» винятковим міжнародно-правовим режимом? Чи слід розглядати «історичні затоки» як внутрішні води прибережної держави або як частину його територіального моря? Ці питання не раз дискутувалися правознавцями.

Дослідження правового статусу «історичних вод» і «історичних заток» фундаментально у вітчизняній науці не проводились і представлені на сьогодні лише зарубіжними розробками Ю.Г. Барсегова, Л. Буше, О.М. Вилегжаніна, Г. Жідель, М.П. Стрoля, Б.Н. Нечаєва, П.В. Саваськова [1].

У міжнародному праві не існує єдиного і визнаного всіма державами визначення термінів «історичні води» або «історичні затоки». Обидві діючі і застосовні до даної теми Конвенції ООН (Конвенція ООН з морського права 1982 р. та Женевська конвенція про територіальне море та прилеглу зону 1958 р.) передбачають, що до внутрішніх вод держави належать затоки, відстань між пунктами природного входу в які не перевищує 24 морські милі. В обох конвенціях вказано лише, що дане положення не поширюється на так звані «історичні затоки». При цьому визначення даного поняття конвенції не дають [2].

В юридичній науці виникнення правових поглядів на особливий статус історичних вод пов'язують зі справою 1910 року щодо питання про рибні промисли біля узбережжя Північної Атлантики (щодо спору між США і Великобританією) [3, с. 123]. Як вважається, вперше в міжнародній судовій практиці арбітражний суд використав термін «історична затока». Дослідники підкреслюють роль арбітра Драго у розробці концепції «історичних вод»: саме він у своїй особливій думці у даній справі спробував узагальнити практику держав і уточнити саму правову концепцію «історичної затоки» [3, с. 154]. Це відзначено і в дослідженні, що підготовлене Секретаріатом ООН, «Правовий режим історичних вод, включаючи історичні затоки» [4].

В юридичній літературі із цієї теми наводяться приклади того, як за допомогою національно-законодавчих актів прибережні держави позначають прилегли морські райони в якості своїх історичних вод. Це, перш за все, про оголошення Полкської протоки, Полкської затоки і частини Манарської затоки історичними водами Шрі-Ланка; про кваліфікацію Гудзонової затоки як історичних вод Канади; Чесапекської затоки – як історичних вод США; затоки Петра Великого – як історичних вод СРСР (Російської Федерації); про віднесення В'єтнамом до своїх історичних вод Тонкінської затоки, а Тунісом – затоки Габес; Лівія оголосила своїми історичними водами Великий Сирт (затока Сидра); Австралія – затоку Спенсер; Великобританія – Брістольську затоку; Італія – затоку Таранто; Франція – затоку Канкаль та ін. [5, с. 86] Вказівка на історичні права на спірну акваторію фігурує як вагомий правовий аргумент у низці міждержавних суперечок із приводу островів.

У законодавчих актах про морські зони багатьох прибережних держав передбачені статті, присвячені істо-

ричним водам. У деяких із них резервується право прибережної держави оголосити будь-які прилегли до його узбережжя морські простори своїми історичними водами, а також встановити їх межі. В інших законодавчих актах встановлені конкретні морські райони в якості історичних вод. Зважаючи на згадану та зрозумілу «мізерність» договірних норм міжнародного права, що застосовуються до встановлення історичних вод, цілком природно, що міжнародно-правова оцінка практики держав у цьому складному питанні спирається і на допоміжні джерела міжнародного права.

У такому допоміжному джерелі для визначення правових норм, як доктрина міжнародного права, найбільш цитованими визначеннями історичних вод та історичних заток вважаються такі. Л. Буше визначив історичні води як «...води, над якими прибережна держава, як виняток із загальних норм міжнародного права, ефективно, безперервно і протягом тривалого періоду часу здійснює права суверена з мовчазної згоди спільноти держав» [6, с. 281]. Дослідник Г. Жідель вважає, що історичні води – це такі водні простори, юридичний статус яких відмінний – за загальною згодою інших держав – від того, який ці простори повинні були б мати згідно з загальноприйнятими правилами» [7, с. 185].

Застосування доктрини, а також міжнародних звичаєво-правових норм для з'ясування статусу та режиму історичних вод гармонізується із законодавством та практикою прибережних держав, що кваліфікують морські райони в якості своїх історичних вод.

Розглянемо деякі конкретні закони, що передбачають положення про історичні води, які діють до теперішнього часу.

Найбільша у світі за площею історична затока – Гудзонова. Ширина входу в неї – всього 50 миль, але його води займають простір близько 600 тис. кв. миль. Ще у 1670 році компанія Гудзонової затоки на підставі королівської хартії отримала право «вільного тримання» затоки, включаючи право на управління. З 1870 року територія Гудзонової затоки управляється урядом Канади. Обґрунтовуючи права Канади на Гудзонову затоку як на її історичні води (що не визнається США), канадський юрист зазначав, що в силу міжнародного права Канаді належить правовий титул на Гудзонову затоку і що цей титул виправдовується «з точки зору доктрини окупації» (заняття) та визнання цієї доктрини «іншими державами» [8, с. 33].

///Канада користується міжнародно-правовими постановами про історичні води в контексті свого загальногo морського законодавства. По-перше, при проведенні прямих вихідних ліній вздовж свого арктичного узбережжя, що призвело до відповідного розширення площі своїх внутрішніх морських вод в Арктиці, Канада послалася, окрім інших факторів, на історичні правопідстави. По-друге, Канада іноді політично розумно «маскує» свої опрацьовані юридичні кроки щодо віднесення великих районів, прилеглих до її узбережжя, до своїх історичних вод; вона інтегрує це з іншими заходами регулювання, частіше природоохоронними. Так, наприклад, Канадою був прийнятий вельми «технічний» закон про внесення змін до законів про рибальство 1906 р. І саме в даному «другорядному» законі про збереження рибних ресурсів вирішено важливе політико-правове просторове питання: Гудзонова затока офіційно оголошена історичними водами Канади.

Той факт, що США не визнали і не визнають нині легітимність цього правочину Канади (як і раніше домагань Англії на віднесення його до внутрішніх вод), не впливає на статус Гудзонової затоки з точки зору міжнародного права. Це обумовлено тим, що одна держава, навіть така впливова, як США, не може змінити формування звичайної норми міжнародного права щодо кваліфікації державою затоки в якості історичних вод Канади. Більшість держав завдяки своєму мовчанню, «терпимості» відносно того, що Канада реально здійснює суверенітет над цією

затокою, сприяють формуванню такої звичайно-правової норми.

Далі, Канада в обґрунтування своїх прав на острови і води Арктичного архіпелагу неодноразово посилалася на історичний титул. У 1973 році Управлінням правових питань МЗС Канади було зроблено заяву про те, що води Канадського Арктичного архіпелагу є внутрішніми водами Канади на підставі історичного титулу, хоча вони не оголошувалися такими ні в договорі, ні в законі.

Домініканська Республіка прийняла Закон № 66-07 від 22 травня 2007 року. Зокрема, в законі сказано: «Наступні затоки оголошуються історичними: затока Санто Домінго; морські води, замкнуті прямою лінією між мисом Паленке і косами Кауседо і Ескосеса; морський простір, замкнутий прямою лінією між мисом Франсес В'єхо і мисом Каброн. Води, розташовані в бік суші від них, вважаються внутрішніми водами» [9, с. 15].

Конституція Сальвадора 1983 року передбачає, що затока Фонсека є історичною затокою з характеристиками внутрішнього моря, на яке поширюється режим, передбачений міжнародним правом [8, с. 35].

Закон Індії про територіальні води, континентальний шельф, виключну економічну зону та інші морські зони від 28 травня 1976 року передбачає, зокрема: «Історичні води. (1) Центральний уряд шляхом повідомлення в урядовому віснику може вказати кордони таких вод, прилеглих до його сухопутної території, як історичних вод Індії. (2) Суверенітет Індії поширюється і завжди поширювався на історичні води Індії, на дно, надра та повітряний простір над такими водами. Центральний уряд може вказувати на картах вихідну лінію, межі територіальних вод, прилеглих вод, континентального шельфу, виключної економічної зони та історичних вод Індії, а також морські кордони, як вони передбачені міжнародними угодами» [8, с. 36].

В Італії прийнятій і діє Президентський декрет № 816 від 26 квітня 1977 року, що передбачає таке: «Прямі вихідні лінії і лінії, які замикають природні та історичні затоки, для визначення вихідних ліній, від яких відраховується ширина італійського територіального моря, позначаються таким чином: ... » (далі дано їх координати) [8, с. 39].

Закон Кенії про морські зони 1989 року містить Частину II – «Територіальні води». У цій частині передбачено: «Для цілей статті 7 затока Унгвана (раніше відома як затока Формоза) вважається і завжди вважалася історичною затокою; міністр шляхом повідомлення в Урядовому віснику може оголосити будь-які інші затоки або води історичними водами або затоками» [9, с. 16].

Отже, поняття історичних вод виходить із того факту, що держави протягом століть претендували і реально здійснювали суверенітет над морськими просторами, які вони вважали життєво важливими для них, але які не становили інтересу для міжнародного судноплавства. Лінії, які замикають історичні затоки або історичні моря, а також інші історичні води технічно провести не складно: це завжди прямі лінії. Правовий режим історичних вод, тобто питання про те, чи слід їх розглядати як внутрішні води або як частину територіального моря, в принципі залежить від того, як здійснювала держава-претендент свій суверенітет над цими районами (в конкретному випадку протягом періоду, необхідного для формування правопідстав): як суверенітет над внутрішніми водами або ж як суверенітет над його територіальним морем. Суверенітет, який повинен бути юридично встановлений, має бути відповідним тому суверенітету, який фактично здійснювався. Складніше обґрунтувати міжнародну правомірність проведення таких замикаючих ліній. Як показує практика, зокрема досліджена в даній області, бувають випадки проголошення національним законом якогось морського району історичними водами прибережної держави, але потім, внаслідок безлічі протестів та інших дій держав, такий закон не виконується.

При визначенні того, чи існують правопідстави на конкретний район історичних вод, слід враховувати всю сукупність його характеристик і факторів. У згаданому документі Секретаріату ООН виділені як юридично необхідні тільки три фактори, а саме: владні повноваження, що здійснюються над цим районом державою, що претендує на нього як на історичні води; безперервність здійснення владних повноважень; терпиме ставлення іноземних держав [4].

Під владними повноваженнями тут мається на увазі вищий їх прояв – здійснення суверенітету. Ефективне здійснення суверенітету над конкретним морським районом з боку відповідної прибережної держави є головною необхідною вимогою для формування у такої держави правопідстав на даний район як на його історичні води. Таке здійснення суверенітету повинно продовжуватися протягом тривалого часу. Ставлення іноземних держав до дій прибережної держави в такому конкретному морському районі, безумовно, має правове значення; разом із тим його не можна ні применшувати, ні перебільшувати. Воно повинно бути таким, щоб його можна було охарактеризувати як ставлення загальної терпимості. Не слід при цьому штучно надавати однакоє значення ставленню різних держав: і безпосередньо зацікавлених, і віддалених від даного морського регіону.

Деякі «історичні» затоки з розвитком міжнародного права стали «ординарними», тобто підпадають під загальні конвенційні норми міжнародного права. Це пов'язано з тим, що для багатьох держав, які раніше претендували на ті чи інші морські райони з «історичних» підстав, практичний мотив таких претензій відпав у зв'язку з набуттям чинності Конвенцією ООН з морського права 1982 р. Справа в тому, що відстань між пунктами природного входу у більшість раніше оголошених «історичними» заток не перевищує 24 морські милі і, відповідно, в силу Конвенції 1982 р., що встановила 12-мильну ширину територіального моря, без будь-яких додаткових обґрунтувань належать до внутрішніх вод держави. Проте держави-учасниці цієї Конвенції, які отримали таким чином підтвердження своїх прав на такі затоки, не відмовилися від доктрини «історичних» вод і продовжують обґрунтовувати свої домагання на затоку посиланнями на «історичні» підстави.

Однак для такого підходу у держав є підстави: Конвенція 1982 року, як будь-який міжнародний договір, може припинити свою дію стосовно конкретної держави; цей договір може бути і змінений; може трапитися так, що з такого договору доведеться вийти з якихось спеціальних причин, не пов'язаних із постановами про історичні затоки або щодо ширини територіального моря. А історичні правопідстави існують незалежно від участі держави в конкретному міжнародному договорі. Вони – частина міжнародного звичаєвого права. Вони забезпечують правову стабільність у юридичному захисті інтересів прибережної держави в цьому спеціальному питанні.

Отже, поняття історичних вод – це і частина історії міжнародного права, і його необхідний сучасний елемент. Багато прибережних держав протягом століть претендували і здійснювали суверенітет над прилеглими до їх узбережжя морськими районами, які вони вважали життєво важливими для них, і тільки з урахуванням цього готові були погодитися з приписами міжнародного права про делімітацію територіального моря. Від таких держав не можна було очікувати їхньої згоди з «жорсткими» нормами, які б позбавляли їх тих морських районів, над якими вони раніше здійснювали суверенітет. Для уточнення своїх історичних вод прибережна держава спирається на застосовні міжнародні договірні та звичаєво-правові норми, у свою чергу останні формуються на основі законодавчої і правозастосовчої практики держав.

Необхідність врахування відповідного національного законодавства і практики конкретних держав обумовлена стислістю договірних норм міжнародного права про істо-

ричні затоки (п. 6 ст. 10 Конвенції 1982 р.; п. 6 ст. 7 Конвенції про територіальне море та прилеглу зону 1958 р.), з одного боку, та, з іншого – тим, що багато держав, ефективно використовуючи ці міжнародно-правові встановлення, ретельно і всебічно обґрунтовують віднесення своїх вод до історичних на рівні і законодавства, і допоміжних джерел міжнародного права, і доктрини.

Юридична кваліфікація за допомогою національного законодавчого акта прибережною державою якогось-небудь морського району, що примикає до її узбережжя, її історичними водами, за умови відповідності такої дії міжнародному праву, тягне значущі для інших держав юридичні наслідки. Разом із тим у міжнародному праві немає перешкод для уточнення прибережною державою зовнішніх кордонів своїх історичних вод у майбутньому.

ЛІТЕРАТУРА

1. Вылегжанин А.Н. Исторические воды: проблема обоснования статуса / А.Н. Вылегжанин // Актуальные проблемы современного международного права. Международно-правовые проблемы территории : сб. науч. трудов. – М. : МГИМО, 1980. – С. 90–102; Барсегов Ю.Г. Вопрос о правовом статусе и правовых основаниях приобретения титулов на исторические воды в современном международном морском праве / Ю.Г. Барсегов Ю.Г. // Советский ежегодник международного права, 1987. – М. : Наука, 1988. – С. 201–222; Нечаев Б.Н. Статус исторических вод (доктрина и практика) / Б.Н. Нечаев // Океан, техника, право / отв. ред. М.И. Лазарев, Л.В. Сперанская. – М., 1972. – С. 44–51; Bouchez L.J. The Regime of Bays in International Law. – Sythoff, Leyden. – 1964. – P. 281.
2. Конвенция ООН по морскому праву 1982 г. [Электронный ресурс]. – Режим доступа : http://www.un.org/ru/documents/decl_conv/conventions/lawsea.shtml; Конвенция ООН о территориальном море и прилегающей зоне 1958 г. – [Электронный ресурс]. – Режим доступа : http://www.businesspravo.ru/Docum/DocumShow_DocumID_36409.html
3. Саксина Т.Г. Арбитражное урегулирование межгосударственных морских споров : дис. на соиск. уч. степ. канд. юрид. наук : спец. 12.00.10 «Международное право; Европейское право» / Т.Г. Саксина. – М., 2007. – 200 с.
4. Juridical regime of historic waters, including historic bays. A/CN.4/143 Juridical Regime of Historic waters including historic bays – Study prepared by the Secretariat. Extract from the Yearbook of the International Law Commission: 1962, vol. II. [Электронный ресурс]. – Режим доступа : http://legal.un.org/ilc/documentation/english/a_cn4_143.pdf
5. Вылегжанин А.Н. Решения Международного Суда ООН по спорам о разграничении морских пространств : монография / А.Н. Вылегжанин. – М. : Юрид. лит., 2004. – 224 с.
6. Bouchez L.J. The Regime of Bays in International Law. – Leyden. – 1964. – P. 281.
7. Цит. по: Shukairy A. Territorial and Historical Waters in International Law. – Beirut : Research Center, 1967. – 212 p.
8. Саваськов П.В. Исторические воды в международном морском праве / П.В. Саваськов // Морское право и международное торговое мореплавание : сб. науч. трудов. – М. : Транспорт, 1987. – С. 29–43.
9. Вылегжанин А.Н. К толкованию международно-правовых постановлений об исходных линиях / А.Н. Вылегжанин // Московский журнал международного права. – № 2. – 2011. – С. 3–22.

УДК 341.176

ЄВРОПЕЙСЬКІ СТАНДАРТИ ЯК ЧИННИК ФОРМУВАННЯ НАЦІОНАЛЬНИХ МОДЕЛЕЙ ОЦІНЮВАННЯ ЯКОСТІ ДІЯЛЬНОСТІ СУДУ

Сердюк О.В.,

д.ю.н., професор кафедри міжнародного права

Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого

Стаття присвячена визначенню впливу діяльності допоміжних консультативних органів Ради Європи на національну імплементацію європейських стандартів адміністрування судової діяльності. Тлумачення права на справедливий суд передбачає наявність організаційних та правових гарантій доступності суду, що підлягають регулярному оцінюванню. Розглядаються базові підходи європейських інститутів до проведення оцінювання діяльності судів.

Ключові слова: Європейська комісія з ефективності правосуддя (СЕПЕJ), європейські стандарти, оцінювання якості роботи суду, право на справедливий суд.

Serdiuk A.V. / EUROPEAN STANDARDS AS A FACTOR IN THE FORMATION OF NATIONAL MODELS FOR ASSESSING THE QUALITY OF COURT ACTIVITY / Yaroslav Mudryi National Law University, Ukraine

Стаття посвячена определению влияния деятельности вспомогательных консультативных органов Совета Европы на национальную имплементацию европейских стандартов администрирования судебной деятельности. Толкование права на справедливый суд предполагает наличие организационных и правовых гарантий доступности суда, которые подлежат регулярному оцениванию. Рассматриваются базовые подходы европейских институтов к проведению оценивания деятельности судов.

Ключевые слова: Европейская комиссия эффективности правосудия (СЕПЕJ), европейские стандарты, оценивание качества работы суда, право на справедливый суд.

Serdiuk A.V. / EUROPEAN STANDARDS AS A FACTOR IN THE FORMATION OF NATIONAL MODELS FOR ASSESSING THE QUALITY OF COURT ACTIVITY / Yaroslav Mudryi National Law University, Ukraine

The article is devoted to defining the impact of the subsidiary bodies of the Council of Europe advisory for national implementation of European standards of judicial administration. The interpretation of the right to a fair trial presupposes organizational and legal guarantees accessibility court to be regular assessment. We consider the basic approach of European institutions for the evaluation of the courts. This mechanism is based on use norms «soft international law» that formulated in analytic materials of the institutions of the Council of Europe. In regular reports they have a separate section on availability of quality standards of the court in the countries – members of the Council of Europe, as well as indicators to measure this quality. This comparative evaluation is important to assess the degree of implementation of the recommendations. Overall CEPEJ captures trend growth number of countries – members of the Council of Europe approves standards of the judicial system and develop appropriate evaluation instruments.

Key words: European Commission for the efficiency of justice (CEPEJ), European standards, court performance evaluation, right to a fair trial.